

Данијела ЗДРАВКОВИЋ
Педагошки факултет у Врању
Универзитет у Нишу

УДК 316:796
796.034-056.262
- прегледни научни рад -

Марија МИЛЕТИЋ
Факултет спорта и физичког васпитања
Универзитет у Нишу

ДОПРИНОС ТЕСТИРАЊУ СОЦИЈАЛНИХ КАРАКТЕРИСТИКА У СИСТЕМУ СПОРТА СЛЕПИХ И СЛАБОВИДИХ ЛИЦА (ПРИМЕР – ГОЛБАЛ)

Сажетак: *Инклузија у спорту јесте институционализовано укључивање спортиста са инвалидитетом у систем спортских припрема и такмичења, а у складу са међународним стандардима. У том смислу, теоријска подлога рада су очекиване промене у квалитету живота слепих и слабовидих спортиста и демистификовање односа типичне популације према њима. Циљ рада је описивање ефеката инклузије у спорту (као друштвене појаве) на ширу слику културне димензије спорта у друштвеном контексту, путем тестирања социјалних вештина и карактеристика спортиста голбала. Емпиријски налаз за потребе овог истраживања чине подаци прикупљени из извора научне продукције са међународних научних скупова, научних часописа из области спортских и друштвених наука, области Exercise Achivments, као и референтне литературе, како би се пружио пресек анализе постојећег стања у голбалу. У раду је примењена теоријска анализа. Одговарајућа спортска инфраструктура, адекватан приступ тренера према појединим физичким активностима играча голбала, као и примена социјалних, когнитивних и конативних батерија тестова, омогућавају правилну детерминацију социјалних вештина и карактеристика, одлучујућих за успешно учешће у спортским активностима играча голбала. Подаци добијени из досадашњих истраживања, углавном са тестирања социјалних димензија играча, показују да голбал у значајној мери доприноси квалитету друштвеног живота слепим и слабовидим ученицима/спортистима. Практичне и педагошке импликације рада садржане су у доброј прегледности досадашњих истраживања голбала, отварајући нова истраживачка поља о голбалу, а у смислу детаљнијег истраживања утицаја инклузије у спорту и квалитета живота слепих и слабовидих лица. Теоријска анализа значајна је за проширење предмета проучавања социологије спорта, као и за допринос ширем сагледавању друштвене животне праксе.*

Кључне речи: *инклузија у спорту, тестирање, голбал, културна димензија спорта.*

---

* Аутор за кореспонденцију: danijelavranje@gmail.com

Уводне напомене о голбалу

Голбал је један од тимских спортова који играју слепи или слабо-види спортисти. Голбал тимови су спортски тимови од шест играча, са по три играча који играју на терену. Чланови екипа покушавају да техникама бацања пребацују лопту у противнички гол. Карактеристика голбал лопте је звучна специфичност. Голбал се, као рекреативна физичка активност ветерана, постепено развио у такмичарски спорт, нарочито током педесетих и шездесетих година прошлог века. Иначе, уврштен је у програм летњих Параолимпијских игара 1980. године у Арнхему, када је постао први параолимпијски спорт дизајниран искључиво за мушке играче са инвалидитетом. Године 1984. на Параолимпијади у Њујорку, голбал је први пут промовисан као спорт за жене-спортисткиње са инвалидитетом. *Међународна асоцијација спортова за особе са оштећеним видом (оштећеног вида)* организује низ спортова за слепе и слабовиде и званично је управно тело за голбал као спорт. Сви међународни спортисти морају бити правно са оштећењем вида, што значи да имају мање од 10% вида и класификовани су као В3, В2 или В1 – потпуно слепи (Pedersen & Geer, 2008).

Процес дијагностификовања тренираности голбалиста у свакодневној спортској пракси подразумева тестирање, што делом утиче и на проширење утицаја социјалне димензије спорта на постмодерне тенденције у савременом српском спорту. Тестови служе да би се установило објективно стање неке латентне или манифестне функције слепог и слабовидог играча у голбалу или тачније одредиле мере и утврдио значај тестирања социјалних карактеристика, на којима тренер додатно инсистира након тестирања ради остварења бољих резултата. Тестирање се користи као изузетно широк појам, и то као континуирана медицинска провера играча и учешће на спортским такмичењима. Међутим, уколико је тренинг прихваћен као стални оглед који непрекидно траје и никада се неће завршити, онда је тренинг – тест. Тест је и спортско такмичење, кроз сумирање појединачног и тимског успеха играча. Ипак, и када треба оценити неку антрополошку или социјалну карактеристику из једначине спецификације, пожељно је применити мерни инструмент односно тест. Ефикасност управљања тренажним процесом зависи од тога у којој мери је систем прикупљања информација, односно дијагнозе о стању спортиста, добар и у којој мери омогућује увид у све аспекте тренираности. То се може постићи кроз лабораторијска тестирања, теренска тестирања, анализу такмичарске активности и континуирано праћење тренажних ефеката током реализације тренажног процеса (Branković, 2016).

Тестирања у систему спорта слепих и слабовидих лица ослањају се, пре свега, на офталмолошку подршку, прегледе, саветовања и дијагностику у погледу могућности бављења одређеним спортовима. (Pedersen, S. & Greer, L. 2008: 33-37).

У стручној и научној пракси може се говорити о теренским и лабораторијским тестовима. Лабораторијске и теренске тестове треба користити комбиновано, с обзиром на све њихове предности и мане. Лабораториј-

ска дијагноза планира се за крај првог дела припремног периода, који је посвећен општој физичкој припреми. Лабораторијским тестирањем утврђује се ниво опште физичке припремљености спортисте и његово здравствено стање. То се ради применом универзалне батерије тестирања, у оквиру које се утврђују здравствени статус, морфолошки статус, функционални статус, степен опште физичке припремљености, психолошки статус, социјални статус, а такође и спортска анамнеза. Теренска тестирања планирају се за крај другог дела припремног периода. Основна усмереност тренирања у великој је мери у специјалној физичкој припреми, те је потребно проценити ниво опште физичке припремљености спортисте у нешто специфичнијим условима. Крај другог дела припремног периода погодан је за ову врсту тестирања и због тога што, уколико се уоче неки недостаци у припремљености спортисте, постоји могућност да се они у току трећег дела припремног периода отклоне. Анализа такмичарске активности омогућује да се издвоје фактори од којих зависе резултати и да се прецизно процени на ком се нивоу они налазе. Без детаљног проучавања специфичне спортске активности не може се решити питање успешног управљања припремом спортиста, јер само тако постоји могућност да се сачине адекватне моделне карактеристике спортисте. На основу лабораторијских мерења и других врста тестирања мерењем се може дијагностификовати ниво опште припремљености спортиста, да ли задовољавају тај ниво, што значи да ли они поседују неопходну функционалну подлогу за даљи рад на развој специјалних способности (Sudarov & Fratrić, 2010).

Инклузија у спорту

Инклузија у спорту је институционализовано укључивање спортиста са инвалидитетом у систем спортских припрема и такмичења, а у складу са парадигмом социјалне инклузије на простору Балкана. Социјална инклузија представља процес којим се свим члановима једне друштвене заједнице, посебно оним који се називају „ризичним групама”, треба осигурати да партиципирају у животу заједнице, уживајући притом одговарајући животни стандард и друга добра везана за економски, социјални и културни живот, примерено оптималним могућностима друштва чији су чланови. Ово се посебно односи на тзв. вулнерабилне друштвене групе, у које спадају и особе са инвалидитетом (Gadžo-Šašić, 2018: 89-90).

У том смислу, теоријска подлога рада су очекиване промене у квалитету живота слепих и слабовидих спортиста и демистификовање односа типичне популације према њима, што потврђују досадашња истраживања сарадника Дугалића и Глигорића (2015) о значају тестирања пре њиховог укључивања у спортске активности.

Циљ рада је описивање ефеката друштвене појаве *инклузија у спорту* на слику културне димензије спорта у друштвеном контексту, утврђивањем значаја тестирања психосоцијалних вештина и карактеристика спортиста на резултате у голбалу, али и истицања важности спортске едукације на свим нивоима образовања слепих и слабовидих ученика.

Емпиријски извори у служби инклузије у систем спорта слепих и слабовидих лица

Емпиријски налаз за потребе ове анализе чине подаци прикупљени из научних извора, зборника радова са међународних научних скупова, часописа из области спортских наука, као и уже области *Exercise Achivments*. Прикупљање података о искуствима спортских асоцијација у свету које имају дугу традицију у организовању и вођењу спортова за слепа и слабовида лица, може помоћи концентрисању на оно што је за ове спортове релевантно и што би се брзо могло применити на опис стања у систему спорта за слепа и слабовида лица у српском друштвеном контексту. У раду је примењена теоријска анализа.

Тестирање социјалних карактеристика (пример – голбал)

У посебном фокусу социолошке анализе голбала су, као и у самом друштву, структура, односно састав спортског колектива, и друштвени односи, који се огледају у интензитету и карактеру, интеракцији и садржају истих. Посебна пажња поклања се кохезивним и интегративним елементима групе, који доприносе стабилности групе, групној динамици, вођењу групе, социјалној мобилности ученика и спортиста, системима вредности и интересовањима чланова групе, ставовима тренера и спортиста и сарадњи чланова групе. Инструменти за анализу код особа са оштећењем вида који су у употреби јесу:

1. VCM1 (vision-related quality of life questionnaire) (Frost, N. A., Sparrow, J. M., Durant, J. S., Donovan, J. L., Peters, T. J., & Brookes, S. T. 1998: 185-210);
2. NEI-VFQ (the National Eye Institute Visual Function Quotient) (Mangione, C. M., Phillips, R. S., Seddon, J. M., Lawrence, M. G., Cook, E. F., Dailey, R., & Goldman, L., 1992: 1111-1126).
3. ADVS (the Activities of Daily Vision Scale);
4. IVI (the Impact of Vision Impairment profile) (Weih, L.M., Hassell, J.B. & Keeffe, J.E., 2002:927–935) и
5. VisQoL (Peacock, S., Misajon, R., Iezzi, A., Richardson, J., Hawthorne, G., & Keeffe, J. 2008: 218-223).

VisQoL тест са шест ајтема има изврсна психометријска својства и посебно је креиран како би одговарао сензибилитету процене квалитета живота играча голбала (Peacock, S., Misajon, R., Iezzi, A., Richardson, J., Hawthorne, G., & Keeffe, J. 2008: 218-223). Сарадници Frost, N. A., Sparrow, J. M., Durant, J. S., Donovan, J. L., Peters, T. J., & Brookes, S. T. (1998: 185-210) за тестирање спортиста уједно предлажу *Упитник о квалитету живота слепих* (VQOL). Ови аутори тестирали су више од двеста тридесет и два ајтема, од којих је сто тридесет и девет сматрано погодним за завршни сет питања у упитнику (VKOL). За основни упитник изабрано је десет шире одређених ставки, које се појединачно односе на физичка, социјална и психолошка питања (VCM1). VCM1 има високу поузданост (алфа = 0,93) и валидност.

Ученици/спортисти који су имали физичко васпитање у средњој школи или они који су на том узрасту били склонији да учествују у школским или колеџ спортовима касније се чешће укључују у ове спортске тимове, за разлику од оних који то нису (Ponchillia, P., Ponchillia, S., & Strause, B., 2002), што указује на важност инклузије у спорту у систему образовања и васпитања на свим нивоима образовања. Стручњаци у области друштвених и спортских наука залажу се за промоцију социјализације деце са инвалидитетом кроз спортске активности ради бољег развоја социјалних вештина. Инструменти за прикупљање података били су прилагођена Социјална скала – *Social Task Rating Scale (PSTRS)* (Grbović A. & Mrkonjić, Z. 2013: 209-215) и три до пет минута видео анализе. Сарадници Laughlin, M. K., & Happel, K. наглашавају значај укључивања ученика са оштећеним видом у систем голбала као школског спорта, као и имплементацију спорта као што је голбал у спортске активности деце оштећеног вида у току школовања (Laughlin, M. K., & Happel, K., 2016: 16-23). Они тврде да се одговарајућом стратегијом и стварањем оквира за имплементацију целокупне јединице, заједно са стратегијама за циљани развој вештина обуке голбала, тактике и игре, може унапредити квалитет живота деце са оштећењем вида. Опште је позната појава да особе са инвалидитетом много чешће одустају од спортских активности због социјалне неадаптираности или, конкретније, због немогућности прилагођавања у радном окружењу, а не због неспособности за учење и рад. Према ауторима Хавелка и Лазаревић (1981), за постизање стварног максималног напора потребно је максимално мобилисати како физичке тако и психичке потенцијале, који се на најефикаснији начин испољавају једино на такмичењима, мање на тестирањима, а најмање на тренингу, те се у том смислу и наглашава утицај екстерног оцењивања успеха у спорту на коначан резултат. У спорту се посебна пажња поклања структури спортског колектива – као мале друштвене групе, њене кохезивности и интегрисаности групе, групној интеракцији, вођењу групе, социјалној мобилности спортиста, системима вредности, ставовима спортиста и сарадњи, разумевању и подршци чланова групе. У досадашњим истраживањима идентификовано је неколико фактора социјалног статуса у оквиру појединих субсистема, а коришћени су наведени инструменти за анализу код особа са оштећењем вида: VCM1 (Vision-related quality of life questionnaire), NEI-VFQ (the National Eye Institute Visual Function Quotient), ADVS (the Activities of Daily Vision Scale), IVI (the Impact of Vision Impairment profile) и VisQoL. Одговарајући приступ физичким активностима деце и младих са оштећењем вида подразумева и детаљан увид у физичко, функционално и здравствено стање појединца. Посебно место заузима социјална зрелост, коју треба развијати код деце у условима спортске игре, рушећи баријере које тренутно постоје. Сарадници Грбовић и Мркоњић (2013) у баријере личне природе убрајају недостатак самопоуздања, социјалну изолацију, страх и слично, али и веома често присутан неповољан здравствени статус, а у том смислу од значаја је и чињеница да се слепи ученик ослања на кинестетичку меморију, па се стога мора пажљиво водити кроз покрет уз детаљна вербална објашњења.

Културни контекст голбала и квалитет живота лица са оштећењем вида

У многим антрополошким и социолошким истраживањима све више се анализира утицај културе на различите видове физичких активности и спортску делатност уопште (Куљић & Коковић, 2009 : 319). Издваја се и истраживачко поље инклузије у спорту као значајно проширење предметног проучавања у социологији спорта, отварајући дискурсе о међусобном утицају постмодерне културе и спорта у 21. веку. Савремени истраживачи праве класификације одређених облика спорта који се јављају и испољавају као последица разноврсних културних образаца (Куљић & Коковић, 2009: 319).

У већини досадашњих истраживања, добијени подаци о искустви-ма спортских асоцијација у свету говоре у прилог вишедеценијској традицији организовања спортова за слепа и слабовида лица. Као одговарајуће методе у организовању и вођењу ових спортова коришћене су компаративна и метода студије случаја, а од техника за прикупљање података најзаступљенија су лабораторијска мерења и друге врсте тестирања. Свако од наведених тестирања требало би да је у функцији целовитог сагледавања измењене слике друштвене димензије у систему спорта данас. У трећем миленијуму, путем едукативних семинара стичу се додатне компетенције о раду на укључивању слепих и слабовидих лица у систем спорта, имајући у виду да су све до краја XX века исти имали само статус инвалида без могућности укључивања у шире друштвене активности. Са персоналног становишта, могуће је говорити о социјализацији спортисте у шири друштвени систем, што подразумева примену интердисциплинарних поступака за дијагностику сваког подсистема понаособ. Вредне су пажње и многе научне тврдње да лица са инвалидитетом напуштају спортске активности углавном због социјалне неприлагођености или, конкретније, због немогућности прилагођавања у радном окружењу, а не због неспособности за рад. Прихваћеност од шире радне и друштвене заједнице важније је за мотивацију да се лица са инвалидитетом укључе и у спортске активности, које би им олакшале живот и рад у секундарној друштвеној групи.

Социјално понашање, које се односи на специфичне друштвене интеракције у процесу рада, обухвата:

- а) друштвену свест,
- б) темперамент и аберантно понашање и
- в) особине личности (Allan V; Brett S; Côté J.; A. Martin Ginis K. & E. Quality A., 2017:54-55).

Спортисти старости од 26 до 40 година (средње вредности 33 године), иначе чланови националног голбал тима, представљајући Грчку на Параолимпијским играма у Атини 2004. године, радили су мотивациони и „селф-галк” тест. Резултати су открили процентуалну разлику у перформансама од 1,5% до 26,1% за сваког спортисту у корист учења само-разговора у свим експерименталним процедурама (Stamou, Theodorakis, Kokaridas, Perkos & Kessanopoulou, 2007).

Стручњаци се залажу за промоцију социјализације деце са инвалидитетом кроз спорт за ефикаснији развој социјалних вештина. Учесници овог истраживања имали су идентификацију слабијег коришћења социјалних вештина: 35% на почетку, у поређењу са 65% након програма вежбања, који је трајао шест недеља. Нивои функционисања социјалне вештине учесника у студији побољшали су се од средњих вредности 3,35 (SD од 0,50) на почетку до 4,29 (SD од 0,94) након програма. Постојала је позитивна корелација између социјалне компетенције и временаведеног у програму вежбања. Laughlin & Harpell (2016) говоре о значају имплементације спорта као што су голбал спортске активности деце оштећеног вида у току школовања. Тврде да се одговарајућом стратегијом и стварањем оквира за имплементацију целокупне јединице заједно са стратегијама за циљани развој вештина обуке голбал тактике и игре може унапредити квалитет живота деце са оштећењем вида.

Сарадници Allan, V., Brett, S., Côté, J., Martin Ginis A., K. & Latimer-Cheung E., A. (2017) примењују методу *Дијалошке наративне анализе*. Дводелни ретроспективни разговори о животној историји спроведени су са 21 актуелним или бившим спортистом са физичким инвалидитетом. Из података је конструисано шест различитих наративних типова личности, који представљају диференцијалне развојне путање и разлоге учешћа у параолимпијском спорту. Ови наративни типови уоквирени су са три најчешћа наратива у спорту: напред наведено извођење (тј. „Нисам могао бити успешан без да спорт није најважнија ствар у мом животу“), откриће (тј. „Спорт је био канал за мене да будем у различитим световима“), релацијски (тј. „Одиграо сам свим срцем за неког другог“). Наративни типови су се даље разликовали код спортиста различитог пола, врсте инвалидитета и специфичног значења или вредности повезаних са учешћем у параолимпијском спорту. Значење се односи на аспекте: друштвеног прихватања, осећаја сврхе, независности и аутономије; поверења и успеха; поновног откривања осећаја самог себе или идентитета; забаве и уживања.

Анализа података истраживања у Ирану обухватила је 37 тренера и 110 иранских голбалиста (укупно 147 испитаника). У овој студији истраживач је користио упитник. Фактори у евалуацији перформанси голбала у перспективи тренера били су фактори понашања, техничко-образовни фактор, тимски и индивидуални менаџмент, фактор искуства и коначно очување и промоција тима. Резултати показују да постоје значајне разлике у одговорима тренера и учесника, посебно у образовању, искуству и менаџмент активностима појединаца у тиму (Abdolmaleki, H., Mirzazadeh, Z. S., Allahyari, M. & Ramezani, M. 2015: 43-56).

Сарадници Frost, Sparrow, Durant, Donovan, Peters & Brookes (1998), за тестирања спортиста такође предлажу упитник о квалитету живота слепих (VQOL). Тестирано је више од 232 ајтема, од којих је 139 сматрано погодним за завршни упитник (VKOL). За основни упитник изабрано је десет широко примењивих ставки које се односе на физичка, социјална и психолошка питања (VCM1). Научна истраживања показују да

VSM1 има високу поузданост ($\alpha = 0,93$) и валидност. Подаци добијени са тестирања социјалних димензија играча показују да голбал интензивира динамику укључивања спортиста у контексту припадности тиму и учесталости провођења заједничког времена, што побољшава квалитет друштвеног живота слепих и слабовидих лица.

Уместо закључка

У многим антрополошким и социолошким истраживањима све више се анализира утицај културе (стилова или начина живота) на различите видове физичких активности и спортску делатност уопште (Куљић & Коковић, 2009 : 319). Код играча голбала доминантне способности су резултат комплекса већег броја фактора који су међусобно у интегралном односу. Неоспорно је да оцена стања тренираности, осим функционалних, моторичких способности, које су такође у међузависности од техничко-тактичких знања и умења, произлази из карактеристика понашања спортисте и социјалне интеракције. Психосоцијални статус детерминише укупну структуру способности, социјалну динамику, која утиче на исходе такмичења и може се пратити путем тестова. Основна карактеристика стратегије контроле спортског тренинга јесте да диктира честа тестирања и притом прати динамику укључивања слепих и слабовидих спортиста у активности од ширег друштвеног значаја, што додатно пружа осећај припадности друштву у целини и једним делом детерминише и друштвену кохезију. На основу промена резултата тестова тренер може установити важност појединих чинилаца који узрокују дијагностиковане промене. Такав начин омогућава највиши степен контроле тренажног процеса. Практичне и педагошке импликације рада садржане су у примени тестова и значају тестирања социјалних димензија слепих и слабовидих лица и њиховог укључивања у систем спорта, а у контексту могућности планирања и програмирања тренинга и додатне едукације о инклузији у спорту. Теоријска анализа значајна је за проширење предмета проучавања социологије спорта, као и у отварању нових истраживачких поља у научној и широј животној пракси.

Литература

1. Abdolmaleki, H., Mirzazadeh, Z. S., Allahyari, M. & Ramezani, M. (2015). Identify and Analysis of Performance Evaluation Indicators of Iranian Goalball Coaches. *Annals of Applied Sport Science*, 3 (3), 43-56.
2. Allan, V., Brett, S., Côté, J., Martin Ginis A.,K. & Latimer-Cheung E.,A. (2017). Quality Participation in Parasport: A Narrative Perspective. International Paralympic Committee: VISTA 2017 Scientific Conference. Free Communication Abstracts, Book of Proceedings [Elektronski izvor] (54-55).

3. Branković, M. (2016). *Dijagnostika antropoloških obeležja i treniranosti sportista*. Istočno Sarajevo: Univerzitet Istočno Sarajevo – Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta.
4. Dugalić, S. & Gligorić, S. (2015). Opstanak i budućnost sportova slepih i slabovidih u Srbiji. *SPORT – Nauka i Praksa*, 5 (1,2), 67-76.
5. Frost, N. A., Sparrow, J. M., Durant, J. S., Donovan, J. L., Peters, T. J. & Brookes, S. T. (1998). Development of a questionnaire for measurement of vision-related quality of life. *Ophthalmic epidemiology*, 5 (4): 185-210.
6. Grbović A. & Mrkonjić, Z. (2013). Pristup fizičkom vežbanju dece sa oštećenjem vida. U: Rađo, I. (ur.): *Zbornik radova. V Međunarodni seminar „Uloga sporta u očuvanju zdravlja“*. Travnik: Edukacijski fakultet Univerziteta u Travniku, 209-215.
7. Gresham, F.M. & Elliott, S. N. (1990). *Social Skills Rating System*. Circle Pines, MN: American Guidance Service.
8. Havelka, N. & Lazarević, Lj. (1981). *Sport i ličnost*. Beograd: Izdavačka kuća „Igro“.
9. Куљић, Р. & Коковић, Д. (2009). *Друштво и спорт*. Нови Сад: Old Commerce, 319.
10. Laughlin, M. K., & Happel, K. (2016). Developing an Appropriate Goalball Unit for Secondary Physical Education. *Strategies*, 29 (1) : 16-23.
11. Mangione, C. M., Phillips, R. S., Seddon, J. M., Lawrence, M. G., Cook, E. F., Dailey, R., & Goldman, L. (1992). Development of the 'Activities of Daily Vision Scale': a measure of visual functional status. *Medical care*, 1111-1126.
12. Weih L.M., Hassell J.B. & Keeffe J.E. (2002). Assessment of the impact of vision impairment. *Invest Ophthalmol Vis Sci*. 43:927–935.
13. Peacock, S., Misajon, R., Iezzi, A., Richardson, J., Hawthorne, G. & Keeffe, J. (2008). Vision and quality of life: development of methods for the VisQoL vision-related utility instrument. *Ophthalmic epidemiology*, 15 (4) : 218-223.
14. Pedersen, S. & Greer, L. (2008). Listen up: GoalBall for all. *Palaestra*, 24, 33-37.
15. Ponchillia, P., Ponchillia, S., & Strause, B. (2002). Athletes with visual impairments: Attributes and sports participation. *Journal of Visual Impairment & Blindness (JVIB)*, 96(04).
16. Rosenberg, H., & Brady, M. P. (2000). *JOBS: Job Observation and Behavior Scale: A work performance evaluation for supported and entry level employees*. Wood Dale, IL: Stoelting Co.
17. Gadžo Šašić, S. (2018). Problemi socijalne inkluzije osoba s invaliditetom. *DHS – Društvene i humanističke studije*, godina III, broj 1(4), 87-108.
18. Stamou, E., Theodorakis, Y., Kokaridas, D., Perkos, S. & Kessanopoulou, M. (2007). The effect of self-talk on the penalty execution in goalball. *British Journal of Visual Impairment*, 25 (3), 233-247.
19. Sudarov, N., & Fratrić, F. (2010). *Dijagnostika treniranosti sportista. (Diagnosing the sportsman fitness)*. Novi Sad: Pokrajinski zavod za sport.
20. Žigjić, V. & Šestić Radić, M. (2011). *Računarska tehnologija za osobe oštećenog vida i oštećenog sluha*. Beograd: Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju.

BENEFITS TO TESTING SOCIAL CHARACTERISTICS
IN SPORTS ACTIVITIES OF BLIND
AND VISUALLY IMPAIRED PEOPLE (EXAMPLE – GOALBALL)

Summary: *Inclusion in sport is the institutionalized way of including athletes with disabilities in sports activities and competitions, in line with the international standards. Therefore, the theoretical framework of this paper includes the expected changes in the quality of life of blind and visually impaired athletes and the demystification of the relationship of the rest of the population towards them. The goal of this paper is to describe what effect the social phenomenon called inclusion in sport has on a broader picture of social dimensions of sport in the given social context by testing the social skills and characteristics of athletes who play goalball. For the purposes of this research, the empirical findings consist of the data collected from certain scientific articles from international scientific summits, scientific journals dealing with sports and social sciences, the field of „Exercise Achievements“, as well as other related references in order to provide an overview of the current state of goalball. This paper has used the theoretical analysis. Appropriate sports infrastructure, proper approach by trainers during certain physical activities performed by goalball players, as well as the usage of social, cognitive and conative test batteries, all enable the proper development of social skills and characteristics, crucial for successful participation in goalball games. The data acquired from testing the social dimensions of players indicate that goalball positively affects and benefits the quality of social life of blind and visually impaired athletes. Practical and pedagogical implications of this paper are related to a good visibility of the studies conducted so far, providing new research fields on goalball in order to more thoroughly investigate the benefits of inclusion in sport and its benefits to blind and visually impaired people. Theoretical analysis is important for the expansion of the research efforts of sociology and psychology of sports, as well as for the scientific and social practice.*

Key words: *inclusion in sport, testing, goalball, cultural dimensions of sport.*